

УДК 631.15:633.1

Павленко Марина Миколаївна

асистент кафедри глобальної економіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Павленко Марина Николаевна

ассистент кафедры глобальной экономики
Национального университета биоресурсов
и природопользования Украины

Pavlenko M. N.

assistant the Department of Global Economics
National University of Life and environmental sciences of Ukraine

**АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

**АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА
УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ**

**ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE OF
UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION**

***Анотація:** Досліджено та проаналізовано сильні та слабкі сторони сільського господарства України, а також можливості для їх подальшого розвитку та перешкод у їх реалізації.*

***Ключові слова:** сільське господарство, сільськогосподарське виробництво, аграрна політика.*

***Аннотация:** Исследованы и проанализированы сильные и слабые стороны сельского хозяйства, а также возможности для их дальнейшего развития и препятствий в их реализации.*

***Ключевые слова:** сельское хозяйство, сельскохозяйственное производство, аграрная политика.*

***Summary:** Researched and analyzed strengths and weaknesses of agriculture and the opportunities for their further development and obstacles to their implementation.*

***Key words:** agriculture, agricultural production, agricultural policy.*

Загальна частка продукції сільського господарства у валовому національному продукті розвинутих країн світу незначна і, як правило, не перевищує 5%. На перший погляд, напрошується логічний висновок, що і роль сільського господарства в економіці цих країн має бути незначною, адже тільки їх щорічний приріст ВВП складає 1-3%. Найкращим доказом цього є те, що більшість розвинутих країн продовжує ревно захищати своє національне сільське господарство, що досить часто призводить до торговельних війн на світових ринках. Зокрема, частка витрат бюджету Європейського Союзу (ЄС) на підтримку сільського господарства сягає близько 40%. Існує декілька економічних, політичних та соціальних причин такої уваги до цієї галузі економіки [2; 4; 5].

Як показує досвід в Україні, значно вигідніше підтримувати власного сільськогосподарського виробника, котрий вирощує пшеницю із собівартістю 41ц/га, аніж імпортувати. Незалежність країни від імпорту значно підвищує продовольчу безпеку країни і посилює її позиції на світовій політичній арені. Окрім того, сільське господарство є рушійною силою у розвитку сільської місцевості та важливим джерелом зайнятості населення. Проведемо аналіз сильних та слабких сторін сільського господарства України, можливостей для його подальшого розвитку та перешкод у їх реалізації (SWOT-аналіз). Результати аналізу пропонуються до розгляду у вигляді таблиці 2. Отже можна зробити висновок, що значною проблемою сільського господарства є цінова невизначеність. Така ситуація призводить до того, що підприємства не можуть визначитися з тим, яку кількість зернових їм слід виробляти. Собівартість вирощування прямо залежить від обсягів виробництва. Цінова невизначеність унеможливує прогнозоване рентабельне виробництво. Це призводить до значних коливань обсягів пропозиції [3; 4; 5].

Господарства часто виробляють надлишок зернових, собівартість вирощування якого значно перевищує його ринкову ціну.

Недовиробництво зернових також загрожує втратам бюджету на імпорт зернових, у той час як національні виробники недоотримують прибуток.

2. SWOT-аналіз стану сільського господарства

Слабкі сторони.	Сильні сторони.
▪ Цінова нестабільність та невизначеність на сільськогосподарських ринках ▪ Коливання обсягів пропозиції ▪ Збитковість сільськогосподарського виробництва ▪ Високі ризики для кредиторів, недостатня кількість залучених інвестицій та фінансових коштів ▪ Низький рівень забезпечення матеріально-технічними ресурсами. ▪ Відсутність розвинутої ринкової інфраструктури; ▪ Низька купівельна спроможність населення; ▪ Високі відсоткові ставки та низка оборотність капіталу	▪ Наявний значний ресурсний потенціал для швидкого нарощування обсягів виробництва; ▪ Сприятливі для вирощування зернових природно-кліматичні умови; ▪ Значні обсяги внутрішнього попиту; ▪ Низька собівартість вирощування зернових; ▪ Зростання попиту на зернові в світі;
Можливі напрямки розвитку.	Перешкоди у їх реалізації.
▪ Україна може запропонувати одну з найнижчих цін на світових ринках зернових (стратегія цінового лідерства); ▪ Україна може збільшити обсяги виробництва протягом короткого періоду часу;	▪ Інші країни можуть захистити свої економіки від імпорту дешевого українського зерна;

Отже, коливання обсягів пропозиції і ціни завдає економічних збитків національним виробникам. Це породжує недовіру з боку банківської системи, котра не може дозволити собі вкладати гроші в збиткове виробництво. Визначити вірогідність повернення кредитів можна лише тільки тоді, коли відома ціна на сільськогосподарську продукцію. В умовах цінової невизначеності існує ризик, що підприємства за рахунок кредитних ресурсів профінансують значні обсяги виробництва, які не зможуть бути поглинуті ринком, що призведе до обвалу ціни і масового неповернення кредитів комерційним банкам.

Недостатній рівень фінансово-кредитного забезпечення призводить до низького рівня забезпечення матеріально-технічними ресурсами. Бюджетні обмеження не дають підприємствам вносити необхідну кількість

мінеральних добрив, засобів захисту рослин, купувати ПММ для своєчасного збору врожаю та організації посівної компанії [5]. Усе це призводить до невиправданого збільшення собівартості виробництва [1; 3].

Ще однією слабкою стороною сільського господарства є низька купівельна спроможність населення країни. Багато людей, особливо пенсіонерів, витрачають понад 60% своїх доходів на придбання найнеобхідніших продовольчих товарів. Споживання таких продуктів як м'ясо, риба, яйця, знаходиться нижче медичне обґрунтованих норм. Будь-яке підвищення цін на продукти харчування може поставити малозабезпечені верстви населення на межу голодної смерті.

Суттєвим недоліком є відсутність розвинутої ринкової інфраструктури. Це перешкоджає вільному ціноутворенню, основаному на збалансуванні попиту й пропозиції, та прозорому руху товарів на ринку.

Сільськогосподарське виробництво має низьку оборотність капіталу, що і робить його непривабливим для інвесторів, особливо на фоні високих відсоткових ставок за кредитами комерційних банків.

Як відомо, ефективність використання капіталу визначається двома головними показниками: рентабельністю та швидкістю обороту. Не дивлячись на порівняно високу прибутковість виробництва зернових, оборот капіталу в сільському господарстві здійснюється лише один раз на рік. Тому абсолютне значення річного прибутку на інвестовану гривню значно менше ніж у багатьох інших галузях.

До сильних сторін сільського господарства України можна віднести наявність значного ресурсного потенціалу для швидкого нарощування обсягів виробництва. Перш за все, на Україні існують потужні запаси землі, що є лімітуючим фактором для більшості країн, навіть таких як Китай, Індія, Бразилія, інші. Є в наявності також і висококваліфікована робоча сила, адже в сільській місцевості проживає близько 30 % населення України. Існує власне виробництво мінеральних добрив,

сільськогосподарських машин, хімічних засобів захисту рослин та інших матеріально-технічних ресурсів. Розвивається транспортна інфраструктура, а також інфраструктура по зберіганню та первинній обробці зернових. Добре розвинута банківська система, яка може забезпечити потребу господарств, принаймні, у короткострокових та середньострокових кредитах.

Такими чином, маємо можливість прийти до висновку, що позитивним знаком для України є те, що попит на зернові у країнах, які розвиваються, поступово зростає, а їхнє виробництво і запаси падають. Це створює додаткові можливості для експорту у майбутньому. Для того, щоб реалізувати можливості і подолати негативні тенденції розвитку, необхідно проводити правильну аграрну політику.

Література:

1. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2015 рік / Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – Київ : Державна служба статистики України, 2016. – 360 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. www.eu.int.gov, Інтернет-сайт Європейського Союзу.
3. Вдовенко Н.М. Макроекономічна оцінка аграрного сектору економіки України за умов інтеграційних процесів / Н.М. Вдовенко, Л.М. Сокол // Науковий Вісник Полісся. Чернігів : ЧНТУ, 2016. – № 3 (7). – С. 22–28.
4. Вдовенко Н.М. Глобальні пріоритети сталого виробництва сільськогосподарської продукції / Н.М. Вдовенко // Innovative solutions in modern science. – 2016. – № 4 (4). – С. 3–17.
5. Вдовенко Н.М. Формування вітчизняного ринку комбікормів в умовах глобалізації та євроінтеграції / Н.М. Вдовенко, І.О. Паламар // Глобальне управління та економіка. – 2015. – № 1 (1). – С. 162–168.